Vabariigi Valitsuse määruse
"Karksi maastikukaitseala kaitse-eeskiri" eelnõu
SELETUSKIRI

1. Sissejuhatus

„Looduskaitseseaduse" § 10 lõike 1 kohaselt on Vabariigi Valitsusel õigus võtta ala määrusega kaitse alla ning kehtestada seal kaitsekord. Karksi maastikukaitseala territoorium on olnud suuremas osas kaitse all alates 09.novembrist 1992, mil Viljandi Maakonnavalitsus võttis määrusega nr 413 „Looduskaitse korraldus Viljandi maakonnas" kaitse alla Karksi ürgoru maastikukaitseala. Vastavalt "Looduskaitseseaduse" § 91 lõikele 1 kehtivad enne selle seaduse jõustumist kaitse alla võetud kaitsealade ja kaitstavate looduse üksikobjektide kaitse-eeskirjad ja kaitsekord seni, kuni "Looduskaitseseaduse" alusel kehtestatakse uued kaitse-eeskirjad. Seega ei võeta määrusega kaitse alla uut ala, vaid laiendatakse olemasolevat kaitstavat loodusobjekti ning kehtestatakse uus kaitse-eeskiri.

Esitatava Vabariigi Valitsuse määruse eelnõu on koostanud Keskkonnaministeeriumi Viljandimaa keskkonnateenistuse looduskaitse peaspetsialist Hille Lapp ja nõuetekohast vormistust on kontrollinud Keskkonnaministeeriumi looduskaitse osakonna spetsialist Liina Vaher (tel 626 2887). Eelnõu keeletoimetaja oli Enel Ormus (tel 6262 906) ja eelnõu õigusekspertiisi on teinud õigusosakonna jurist Hannes Mädo (tel 6260 725).

2. Eelnõu sisu

Kaitseala kaitse-eesmärk on nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta I lisas nimetatud elupaigatüüpide – vähe- kuni kesktoiteliste mõõdukalt kareda veega järvede (3130 - sulgudes on siin ja edaspidi kaitstava elupaigatüübi koodinumber vastavalt nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ lisale I, tärniga on märgitud esmatähtsad elupaigatüübid), lamminiitude (6450), allikate ja allikasoode (7160), tasandikel ja mäestike jalameil voolavate jõgede (3260), vanade loodusmetsade (9010*), laialehisted looduslike salumetsade (9020), rohunditerikaste kuusikute (9050), soostuvate ja soo-lehtmetsade (9080*) ning rusukallete ja jäärakute metsade (9180*) kaitse; II kategooria kaitsealuse liigi - kollase kiviriku (*Saxifraga hirculus*) ning III kategooria kaitsealuste liikide - eesti soojumika (*Saussurea alpina* subsp. *esthonica*), hariliku käoraamatu (*Gymnadenia conopsea*), sooneiuvaiba (*Epipactis palustris*), kuradi sõrmkäpa (*Dactylorhiza maculata*), kahkjaspunase sõrmkäpa (*Dactylorhiza incarnata*) ning tüüpilise loode-kagusuunalise Halliste lammoru maastiku kaitse;kaitse.
Kaitseala on tsoneeritud kaheks sihtkaitsevööndiks ja üheks piiranguvööndiks. Sihtkaitsevööndid on tagavad kaitse ohustatud liikide elupaikadele ja soodustavad koosluste looduslikku arengut. Sihtkaitsevööndeid on kaks, kuna kaitstavad loodusväärtused on erinevad ning vööndid paiknevad kaitseala otsaaladel, keskel asub peamiselt maastikulise väärtusega piiranguvöönd. Sihtkaitsevööndite väärtuste kaitse ja säilimise tagamiseks on vajalikud ka erinevad piirangud.
Kaitse-eeskirja kohaselt on inimestel lubatud kaitsealal viibida, korjata marju, seeni ja muid metsa kõrvalsaadusi, püüda kala ja pidada jahti.

Telkimine ja lõkke tegemine kaitsealal on lubatud ainult kohtades, mis on kaitseala valitseja nõusolekul selleks ette valmistatud ja tähistatud. Õuemaal on lubatud telkida ja lõket teha omaniku loal. Sõidukiga on kaitsealal lubatud sõita ainult teedel. Kaitseala vetel on lubatud sõita mootorita ujuvvahendiga. Maastikusõidukiga tohib sõita kaitseala valitseja nõusolekul. Sõidukiga sõitmine väljaspool teid, mootoriga ujuvvahendiga sõitmine kaitseala vetel ja maastikusõidukiga sõitmine valitseja nõusolekuta on lubatud järelevalve- ja päästetöödel, selle kaitse-eeskirjaga lubatud töödel, liinirajatiste hooldamisel, metsa- ja põllumajandustöödel, kaitseala valitsemisega seotud tegevusel ning valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel.

Kaitsealal on lubatud kuni 50 osalejaga rahvaürituste korraldamine selleks ettevalmistamata kohtades. Rohkem kui 50 osalejaga rahvaürituste korraldamine selleks ettevalmistamata kohtades on lubatud üksnes kaitseala valitseja nõusolekul. Õuemaal on lubatud rahvaürituse korraldamine omaniku loal..
Kaitseala Kõvaküla sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on sookoosluste arengu tagamine üksnes loodusliku protsessina ning metsakoosluste tüüpide säilitamine, neile omase liigilise ja vanuselise struktuuri hoidmine, looduse mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine ja kaitstavate liikide elupaikade kaitse, Polli sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on metsakoosluste tüüpide säilitamine, neile omase liigilise ja vanuselise struktuuri hoidmine, looduse mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine ja kaitstavate liikide elupaikade kaitse.Kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks vajalik tegevus. poollooduslike koosluste ilme ja liigilise koosseisu ning kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks vajalik tegevus, koosluste kujundamine vastavalt kaitse-eesmärgile, Polli sihtkaitsevööndis tuulemurru ja ohtlike puude koristamine teede ümbrusest kuni 35 meetri pikkuselt tee servast.
Lubatud ka poollooduslike koosluste ilme ja liigikoosseisu tagamiseks vajalik tegevus ning koosluse kujundamine vastavalt kaitse-eesmärgile (kusjuures metsakoosluse kujundamisel on kaitseala valitsejal õigus esitada nõudeid raieaja ja -tehnoloogia, metsamaterjali kokku- ja väljaveo ning puistu koosseisu ja täiuse osas) ja olemasolevate maaparandussüsteemide hoiutööd.
Kaitsealal on keelatud majandustegevus, loodusvarade kasutamine, uute ehitiste püstitamine (välja arvatud kaitseala valitseja nõusolekul tee, tehnovõrgu rajatise, ehitise püstitamine kaitsealal paikneva kinnistu õuemaale või kaitseala tarbeks ja olemasolevate ehitiste hooldustööd).
Kaitseala valitseja nõusolekuta on kaitsealal keelatud muuta katastriüksuse kõlvikute piire ja kõlvikute sihtotstarvet, koostada maakorralduskava ja teostada maakorraldustoiminguid, väljastada metsamajandamiskava, kehtestada detailplaneeringut ja üldplaneeringut, anda nõusolekut väikeehitise, sealhulgas paadisilla ehitamiseks, anda projekteerimistingimusi ning ehitusluba. Poollooduslike koosluste esinemisaladel on vajalik nende ilmet ja liigikoosseisu tagav tegevus, nagu niitmine, loomade karjatamine, ning puu- ja põõsarinde kujundamine ja harvendamine.
Kaitsealal on lubatud pilliroo varumine ning piiranguvööndis asuva paisjärve taastamine s.t. veekogu veetaseme ja kaldajoone muutmine ning uute veekogude rajamine kaitseala valitseja nõusolekul.
Kaitseala tüüp on maastikukaitseala, kuna oluline on Karksi ürgoru maastikuilme säilitamine ja kaitse praegusel kujul, haruldasi liikide ja elupaikade kaitse tagatakse sihtkaitsevöönditega, mis moodustab kaitseala kogupindalast kolmandiku.
Kaitsekorra väljatöötamisel on arvestatud kaitsealal esinevaid loodusväärtusi ja kaitseala tsoneeringu ning kaitsekorra kohta koostatud eksperdiarvamust. Kaitse-eeskirjaga kehtestatavad piirangud on sätestatud ulatuses, mis tagab kaitsealal esinevate liikide ja looduslike elupaikade soodsa seisundi. Leebem kaitserežiim seaks ohtu kaitseala eesmärkide saavutamise ja loodusväärtuste säilimise.
Karksi maastikukaitseala pindala on 226,5 hektarit, sellest Polli sihtkaitsevöönd 14,5 hektarit ja Kõvaküla sihtkaitsevöönd 53,9 hektarit. Eramaad on 160,9 hektarit, Karksi valla munitsipaalmaad 7,4 hektarit, jätkuvalt riigiomanduses olevat (vormistamisel Karksi valla munitsipaalmaaks) maad 43,7 hektarit, riigimaad 14,5 hektarit.
Kaitseala pindalast oli seni kaitse all 153,1 hektarit.

3. Maaomanike seisukohad

Olemasolev kaitseala laieneb 14,5 ha riigimaa ja 58,9 hektari eramaa arvel. „Looduskaitseseaduse“ § 9 kohase kaitse alla võtmise menetluse käigus on kõiki kaitsealale jäävate kinnisasjade omanikke kaitseala piirimuudatusest ja seal kehtima hakkavast kaitse-eeskirjast (eeskirja projekt ja kinnistu paiknemise skeem kaitsealal oli kirjale lisatud) teavitatud posti teel tähtkirjaga ning palutud avaldada arvamust, teha ettepanekuid või vastuväiteid. Kirjad sisaldasid teadet, et juhul, kui pretensioone ning ettepanekuid ei esitata, loetakse kaitse-eeskiri kooskõlastatuks. Kaitse-eeskirja avalik arutelu toimus Karksi-Nuias Karksi vallamajas 10.oktoobril 2006. Arutelu protokolliti.

Kirjaliku arvamuse esitasid ühe (Linnaveski) kinnistu omanikud. Kinnistu paiknes juba varem kaitse all olnud alal ning kaitsereziimi kinnistu osas rangemaks ei muudetud.

Teade kaitseala moodustamise ja seal kehtima hakkava kaitse-eeskirja avaliku väljapaneku aja ja koha kohta avaldati 31.juulil 2006 väljaandes Ametlikud Teadaanded ning 02.augustil 2006 maakonnaajalehes Sakala ja 31.juulil 2006 üleriigilises ajalehea Postimees.
Avalik väljapanek toimus 7 – 21. augustini Viljandimaa keskkonnateenistuses ning Karksi vallavalitsuses. Arvamusi ja ettepanekuid sai esitada avaliku väljapaneku aja jooksul saabumisajaga kuni 23. august 2006.
Avalik arutelu toimus 10.oktoobril 2006 Karksi vallamajas. Teade avalikust arutelust avaldati väljaandes Ametlikud Teadaanded 04.10.2006 ning maakonnalehes Sakala 05.oktoobril 2006 ja üleriigilises ajalehes Postimees 05.oktoobril 2006.
Avalikul arutelul jõuti järeldusele, et kaitseala moodustamisega ja kaitse-eeskirjaga ollakse nõus.
Maaomanike arvamused on esitatud kokkuvõtlikult tabelis.

	Maaüksus	Maa-üksuse pindala, ha	Maa-üksuse kaitse-alale jääv pindala, ha	Märkuse sisu	Tulemus
1.	Linnaveski 28701:002:0970 (5 omanikku) Reet Toomsoo	13,8	13,8	Kinnistu omanikud väidavad, et ei olnud kinnistu tagastamisel tedalikud kaitseala olemasolust.	Kinnistu tagastamistoimikus on õiend „Tagastatava maa kasutamisõigusliku reziimi kohta Karksi linnas“, kus teatatakse, et tagastatav kinnistu asub Karksi maastikukaitsesalal. Õiend on koostatud maade tagastamise dokumentide juurde lisatud 24. augustil 1998. Vastusele lisasin ka kinnitatud koopia Viljandi MV maaosakonna arhiivist kinnistu toimiku vahelehest.

	Maaüksus	Maa-üksuse pindala, ha	Maa-üksuse kaitse-alale jääv pindala, ha	Märkuse sisu	Tulemus
2.	Linnaveski 28701:002:0970 (5 omanikku) Helgi Toomla			Üks omanikest, kes soovib Linnaveski kinnistu kaitsealast välja arvata, kuna leiab, et piiranguvööndi reziim on talle kui omanikule kahjulik.	Märkust ei ole võimalik arvestada, kuna kinnistu on juba varasemast kaitsealasse kuulunud. Looduskasutuspiirangui d ei ole rangemaks muudetud.
3.	Linnaveski 28701:002:0970 (5 omanikku) adv. Ene Mõtte omanike Aime Kase ja Jaak Vankeri esindajana			Soovib, et koostatakse ekspertarvamus ehitusalade väljatoomiseks kaitsealal ning väidab, et maaomanikud ei olnud looduskaitselistest piirangutest maa tagastamisel teadlikud.	Ekspertarvamust ehituspiirkondade osas ei koostata, kuna see ei ole looduskaitse seisukohalt vajalik. Uusehituste püstitamine veekoguehituskeeluvöön disse ei ole lubatud. Kinnistu omanikele on maa tagastamistoimiku vahelehena lisatud ka looduskaitselised piirangud. Tagastatud maa toimikuga on omanikel olnud võimalik tutvuda.
4.	Kalda 2 60001:001:0162 omanik Kaarel Kuningas			Kaitse-eeskirjaga nõus, soovin täpsustada piiri mulle kuuluva kinnistu osas kuna kaasasolnud kaart on ebaselge.	Arvestame kohapealsel ülevaatamisel märgitud täpsustusi.

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Karksi maastikukaitseala kaitsekorra kavandamisel on lähtutud „Looduskaitseseaduses“ esitatud nõuetest ning arvestatud vastavust Euroopa Liidu õigusele, eelkõige nõukogu direktiivile 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta.

Karksi maastikukaitsealale jääv Kõvaküla sihtkaitsevöönd

Eesti Looduse Fondi poolt koostatud Natura 2000 elupaikade inventuuri alusel on Kõvaküla allikasoo ja Halliste jõgi inventeeritud EU väga kõrge väärtusega elupaigatüüpideks.

5. Määruse mõju ja rakendamiseks vajalikud kulutused
Määruse jõustumisele peab järgnema erinevate maamaksumäärade kinnitamine, mis tuleneb määrusega kehtestatavatest majanduspiirangutest. Sellega korrigeeritakse ühtlasi valdade eelarvesse laekuva ja riigi eelarvest kompenseerimist vajava maamaksu suurust.
Määruse jõustumine ei too kaasa organisatsioonilisi muudatusi.

6. Määruse jõustumine
Määrus jõustub „Riigi Teataja seaduse“ § 5 lõikes 5 sätestatud ajal.

7. Eelnõu kooskõlastamine
Nedrema looduskaitseala kaitse-eeskirja eelnõu on heaks kiitnud Viljandi Maavalitsus ja Karksi vallavalitsus. Eelnõu on olnud e- õiguse
s ministeeriumitele kooskõlastamiseks, kõik ministeeriumid on eelnõu kooskõlastanud vaikimisi.

Rein Randver

Minister